

A BUJDOSÓK TÖRTÉNETÉBOL.

A bujdosó magyarok első támadása, szerencsés kezdete daczára, csúfos kudarczczal végződött. Szépen és igazán mondja jeles történetírónk, hogy *«Fölmerültek mindazon erények, melyeknél fogva a magyar a győzedelmet megérdemelte, mindazon hibák, melyeknél fogva azt ki nem vívhatta, s a történelem hadsereget látott, mely csatára indult és győzni remélt fővezér nélkül.»*¹⁾

Petróczy István és Kende Gábor a fősereggel diadalmasan nyomultak ugyan előre, és 1672 szept. 14-én Enyiczkénél tönkre verték Spankau vezérőrnagy német hadát, de pár nap mulva a szathmári parancsnok *Löben* alezredes Vasvári környékén vissza fizette busásán a kölcsönt a szerencséjükben elbizakodott magyaroknak. Maga a vezér is, Teleki Mihály, csak nagynehezen tudott megmenekülni az iszonyú mézárlásból. Szégyenszemre visszafutott *Kövár*ra, honnan az erdélyi fejedelem híre és akarata nélkül fényes remények között jött a bujdosókhoz, a kiket tüstént Apaffy hűségére esketett. Arról álmodozott, hogy jó szerencse esetén Magyarországot Erdélyyel egyesíti, s maga *nádor* vagy legalább is kassai generalis lesz.²⁾

¹⁾ Dr Pauler Gyula: A bujdosók támadása 1672-ben (*Századok* 1869)

²⁾ Apaffy fejedelem 1672 szeptember 19-dikén írja Telekinek: *«... hogy már kgd tanács és mi hírünk nélkül elment, úgy vagyon ugyan hogy abban vagyon valami hibácska, de már hogy ez úgy lött (mert másképen nem is lehetett volna) kgd elmeretele... jól vagyon; taldm Isten ő felsége jót hoz ki belőlle... Immár azért édes Teleki uram, ha kgd Isten elvitte, kényszeritem kgdet igaz keresztényi vallására, lelkének idvességére, jó magyarságára... ne békéljék meg kgték módnélkül a németekkel, míg a magyar nemzetnek testi lelki szabadsága meg nem adatik s az németeket ki nem vitetik»* *Deák Farkas: A bujdosók levéltára.* 148. l.

A fölkelés azonban, mint a lobogó tűz terjedt tovább. Ung, Zemplén, Abauj, Torna, Sáros vármegyék nemessége fegyvert ragadott, sőt még a pórok is csatlakoztak úton-útfélen a bujdosókhoz, a kik szept. 28-án Serédy Benedekkel már Eperjes alá szállottak. Két nap mulva meghódolt a város, és példáját csakhamar Késmárk is követte. De a szabadság zászlai alá sereglő magyarok között, rakoncátlan, fegyelmet nem ismerő népek is voltak, a kiknek vallásos fanatismusa gyakran vad kegyetlenségekben nyilvánult, s a felbőszült és bosszúra szomjuhozó tömeg dühe ártatlanok ellen fordult. Rabolták, égették, pusztították a katolikusok jószágait; kifosztották a templomokat, feltörték a sírboltokat, papokat és szerzeteseket válogatott kínzások között halomra öldösvén. — A vezérek hasztalanul emelték föl tiltakozó szavukat, hiába fenyegették őket szigorú büntetéssel: senki sem hallgatott rájuk, a minék az lett a következése, hogy a vallásukhoz ragaszkodó, különben szabadságszerető, igaz magyarok elkeseredésükben nemcsak, hogy távol tartották magukat e mozgalomtól, de gyakran bosszúra gerjedve, a német hadakhoz csatlakoztak.¹⁾

Mert a gonosz emlékü *Cobb* generalis már betört Magyarországba, fenyegetőzván, hogy mind egy lábíg kardra hányja a *rebelliseket*, és mialatt Petrőczy, Kende és Szuhay Mátyás a derék sereggel hátrálni kezdett, az alatt Cobb Spankauval egyesülvén, döntő csatára készült.

Kassa közelében *Győrkenél* 1672 október 26-án történt a nevezetes ütközet, a mely, mivel a hajdúk zászlójukat mindjárt a csata kezdetén gyalázatosan elárulván, az ellenséghez szöktek — a bujdosók tökéletes vereségével végződött. A fölkelő sereg a vezérekkel együtt, az egy *Szuhay Mátyáson* kívül, — eszeveszett futásban keresett menedéket, és meg sem állott a Tisza partjáig. Némelyek Miskolcz felé a török hódoltságra, mások egyenesen Debreczenbe szaladtak, mi közben az üldöző német csapatok átkel-

¹⁾ Jellemző, hogy mikor a támadás kezdetén a bujdosók Szathmárban, Beregben, Ugocsában üldözőbe vették a pápistákat *Perényi Ferencz* megkérdezte Telekitől, hogy a catholicus vallást akarják-e kiirtani vagy a szabadságot védelmezni? és mikor efelől megnyugtatta őt a vezér, maga is a felkelőkhöz csatlakozott. *Dr. Pauler id. h.*

vén a Tiszán, *Kállót, Megyest, Ecsedet, Nagy-Bányát* rendre meghódoltatták.

Ekkor aztán megkezdődött a visszatorlás véres munkája, melyhez Cobb «*a zordon, kegyetlen német tábornokok közt a legkegyetlenebb*»¹⁾ kitünően értett. De célját azonban még se érte el, mert a bujdosókat sem az akasztófa, sem a hóhérpallós, sem a kerékbe törés, sem a fölnyársalás, nem volt képes megtörni, megsemmisíteni. A haldoklók hörgését túlharsogta a szabadságért küzdő nemzet csatakiáltása, és a kiontott vérből most is új élet támadt. — Tavasz nyiltával ismét megzendült az erdő, kibontották a zászlókat, megfújták a tárogatót, melynek szavára előbujtak rejtekeikből az üldözött szegény legények, az utakat leső haramiák, és a halálra keresett gonosztevőkből gyakran szabadsághősök, a nemzeti függetlenség vértanui lettek. — A bujdosók száma nőttön nőtt, mint az áradás, s minthogy az erdélyi fejedelem nem merte befogadni őket, a hódoltságon, *Várad* környékén szervezkedtek és csakhamar elborították a felső Tisza vidékét.²⁾

Cobb generalis, a ki már akkor szerzett érdemeinél fogva grófi rangra emelkedett, s mint altábornagy Felső-Magyarország parancsnoka volt, 1673 június 16-án proclamatiót bocsátott ki «*az istentelen, hite szegett, hazája vesztét, ország pusztítását, nemzetének vérét szomjuhozó pártos rebellissek*» ellen, a kik más hozzájuk hasonló s velök egy hajóban evedző *latrokkal és tolvajokkal* együtt föltámadván, kergetik, rabolják és gyilkolják ő felsége *igaz híveit*. Parancsolja tehát a vármegyéknek, uraknak és parasztoknak egyaránt, hogy úton-útfélen üldözzék, öljék, vágják ezeket a pártos tolvajokat, az elfogottakat pedig *Kassára*, vagy a közelebb fekvő várakba hurcolják. Az előljárók pedig a harangokat félre verjék, az alispánnak és szolgabíráknak hírt adjanak, az egész község fegyvert fogjon, más különben: «*nyugodt elmével bizonyo-*

¹⁾ Dr. Pauler id. h.

²⁾ A győrkei csatavesztés hírére Apaffy 1672 november 4. a következőket írja Telekinek: «*szomorúan értem a magyaroknak szerencsétlenségét . . . gondolkodtam felőle, hogy így járnak, fejük nem lévén . . . hogy ide jöjjenek én nem javallom, mert már voltak itt s rajta vesztek, hanem menjenek a törökök köziben*» Deák Farkas a bujdosók levéltára 150. l.

sak lehetnek, hogy sok bíró, hadnagy és tizedes minden kegyelem nélkül nyárspan szárad meg.»

De a fenyegetőzésnek nem sok foganatja volt, mert a 13 vármegye együtt érzett a bujdosókkal, és ha akadtak is némelyek, a kik *Báthory Zsófia* példájára fegyvert emeltek saját vérük ellen, a többség pártjukat fogta, s az urak és nemesek titkon segítették is a fölkelőket. — A hol pedig a hatalom zsoldosai üldözték, ott a föld népe rejtegette, táplálta őket, a míg csapatokba verődvén, vakmerően szembe szállottak a császári hadakkal és alkalomadtán véres bosszút állottak.

Legnagyobb részük a váradi basa oltalma alatt Bihar vármegyében tartózkodott, de előzönlöttek csakhamar Szabolcs és Szathmár vármegyét, a Szilágyságot, Debreczent és a hajdúvárosok környékét, állandóan föntartván az összeköttetést Erdélylyel, melynek földén nehéz időkben, mikor az ellenség keményen szorította őket, ideig-óráig való biztos menedéket találtak. A győrkei csatavesztés után *Petrőczy Istvánt* választották vezérükké, a kit azonban az erdélyi fejedelem csakhamar elfogatott. Most aztán ismét Teleki Mihályra vetették szemüket, sürgető kérelmeikkel zaklatván Apaffyt, hogy bocsássa ki hozzájuk és szabadítsa ki már őket a *«fejetlen lábság»*-ból. Ezt pedig nem azért cselekedtek, mintha Teleki hadvezéri tudományát, vagy személyes vitézségét valami nagyra becsülték volna, hanem tisztán csak azért, hogy a fejedelmi udvarban legyen egy hatalmas szószólójuk, ki a német párti tanácsurakkal szemben, de szükség esetén még a *fényes portán* is megvédelmezze ügyöket.

Mikor Cobb proclamatióját a vármegyékben közhírré tették, az *«Isten dicsősségeért, s a nemzet drága vérrel keresett lelki testi szabadságáért hazájukból kibujdosott igaz magyarokra»* szomorú napok következtek. A váradi basa megelégette már a dolgot, elunta hallgatni a hódoltságon lakó jobbagyság örökös panaszát a bujdosókra, és fölmondta nekik a kvártélyt; a portára küldöt követek üres biztatásnál egyebet sem hoztak magukkal, az erdélyi fejedelem pedig késlekedett az ígért pénzbeli segedelem kiküldésével, sőt a bécsi udvar zaklatása következtében néha még az ország határain se bocsátotta be őket. A vitézlő rend zúgolódott, békételenkedett, mert a dolmány is leszakadt rólla, s gyakran alig volt nap élő ke-

nyere. Sokan vissza kívánczoltak hazájukba, családi tűzhelyükhöz, és nemcsak elfogadták, de bizony néha maguk kérték a kegyelmet, bűnbocsánatot. Tavasszal és nyáron csak megvoltak valahogy, mert minden bokor szállást nyújtott a bujdosó szegény legényeknek, de a hideg idő beálltával nagyon megeszappant a kedvük, és csapatonként hagyták el zászlójukat. De a vezérek még nem estek kétségbe, s mialatt követeik a portát és az erdélyi fejedelmet futtatták, a *«bujdosó ország»*, a *«grófi, úri, fő és nemesi rendeknek közönsége»* 1673 október végén Biharon gyűlést tartott. — Ott találjuk a *«nagy szakálu kuruczok»* közül *Forgách Miklóst, Gyulaffy Lászlót, Ispán Ferenczet, Kende Gábort és Mártont, Szepessy Pált, Keczer Menyhértet* stb., a kik hazaszeretetre, kitartásra buzdították a vitézlő rendet, fogadván, hogy ha Isten jobbra fordítja ügyöket, mindenkinek emberséggel megfizetnek, pénzzel vagy jószágadományozással, hogy még a maradékok is ür lehessen. Erős hitlevelet adtak magukról, hogy a kik *«paraszti és jobbágyi állapotból valók . . . zsoldjok felett örökös és fiúról fiúra szálló nemességgel is megajándékoztatnak»* a jobbágyi kötelesség alól fölszabadítatván, igaz magyar nemeseknek ösmertetnek. Biztatták, jó reménységgel tartották a csüggedezőket, hogy úgy lesz minden a mint volt Bocskay István idejében, és a kit az Isten majd a magyar nemzet *«előbe állít, armalissal, jószágadományozással fogja kárpótolni őket, vagy utódjaikat vérük hullásáért. És átkozott legyen még a maradékában is az, és számkivetésre jusson, a ki «Isten boldogítván a haza dolgait» — meg nem teljesíti ígétét»*.¹⁾

Szó sincs rólla, néhány hónapi hátralékos zsold, vagy egy kis *«szákmány»* még jobban esett volna a vitézeknek, de azért egyelőre az ígérettel is beérték, mikor látták, hogy nagy hatalmas urak, grófok, főnemesek gyermekei együtt szenvedtek, együtt nyomorogtak, s gyakorta bizony még fáztak, éheztek is velük.

A vezéreket pedig a *«hazaszeretet»* lelkesítette, melynek szikrája néha hamvadó felben vala, de végkép sohasem aludt ki a magyar nemzet kebeléből és válságos időkben hatalmas lánggra lobbant, fényt és meleget árasztva mindenfelé.

Tavasz nyíltával ismét *«lábbadozni»* kezdett a bujdosók ügye.

¹⁾ Történelmi Tár 1879. évf. 815. l.

Apaffy fejedelem ugyan több rendbeli kérésük daczára sem bocsátotta ki hozzájuk *Teleki Mihályt*, minthogy a porta még nem adott engedelmetarra, hogy bele avatkozhassék a magyarországi ügyekbe, de legalább zsoldot küldött a vitézeknek, és közben járt érettiük a váradi pasánál. De ideje is volt már, mert a bujdosó rendek 1674 márczius 9-én *Szalontán* tartott gyűlésükben előszámlálván sok méltó panaszaikat, könyörögtek a fejedelemnek, hogy ha *«nevezetes ember s pénzbeli succursust»* nem adhat, szabadítsa föl őket adott hitük és kötelességök alól, majd gondoskodnak ők maguk felől úgy a mint tudnak.¹⁾

Minthogy pedig a török csak az alatt a föltétel alatt volt hajlandó őket tovább is megtérni a hódoltságon, ha vezért állítván maguk közül, a hadakat jó rendben és szigorú fegyelemben tartják: a csatári gyűlésen 1674 ápril 23-án *Wesselényi Pált* az egész bujdosó magyarság egyező tetszéséből főgeneralisnak választották. Kijelentették azonban, hogy még csak meg sem fordult elméjükben az a gondolat, hogy Erdélytől elszakadjanak, sőt épenséggel az a törekvésük, hogy az utolsó romláshoz közelítő magyar nemzet ügyét egyesült erővel diadalra juttassák. *«Ójjon Isten bennünket — írják aug. 23-án a fejedelemnek — hogy az Nsgd rajtunk eddig fenntartott kegyelmességét magunkról leráznók, személyünkhöz fenn nem tartanók, sőt Nsghoz való igaz kötelességünket életünk föttáig szentül viseljük... kegyelmességét venni és tökéletes igaz szívvel meghálálni akarjuk.»*²⁾

Apaffy megnyugvással hallotta a történeteket, elősmerte *Wesselényi Pált* a bujdosók generálisának, lelkére kötvén, hogy a hadakat tiltsa el a kőborlástól, az Erdélyhez tartozó vármegyék lakosságának kárt ne okozzon, és *Teleki Mihálylyal* mindenkor jó correspondentiát tartson stb.

Telekinek ugyan sok kifogása volt *Wesselényi* személye ellen, a kit aztán később meg is buktatott, most azonban még türtöztette magát, sőt legjobb tehetsége szerint támogatta továbbra is az ügyet, mert mód nélkül hízelt hiúságának a bujdosók száma nélkül való nyilatkozata, hogy Isten és a fejedelem után őt tartják a

¹⁾ Deák Farkas id. m. 13—14. l.

²⁾ U. o. 17. 27. l.

magyarság leghatalmasabb oszlopának, a kinek még maradékaihoz is hálaadó emlékezettel lesznek.¹⁾

De a hadi fegyelem a generalis-választás után is gyöngé lábbon állott a bujdosók között, mert az erdélyi fejedelem nem győzte pénzzel tartani őket, s így kénytelenek voltak karddal keresni élelmüket. Bihar vármegyei kvártélyukból szerte kóborolták a szomszédos vármegyéket, zsákmányt vetettek a királypárti nemesek jószágaiban, s a kit elfoghattak, *értékéhez* képest irgalmatlanul megsarcolták. A «jó Pál úr» sokat elnézett nekik, hogy népszerűségét fentartsa, maga azonban nem igen vett részt az ilyen kalandozásokban, annál serényebbek voltak, ha zsákmányra kellett indulni, *Majos Ferencz* és *Szücs János* mezei kapitányok. Az első törzsökös nemes család sarjadéka, a második veterán végbeli katona, a kit *Spankau* az 1672-ki támadás előtt elbocsátott a király szolgálatából. Akkor aztán szívvel, lélekkel kurucz lett, s még II. Rákóczy Ferencz zászlaja alatt is harczolt.

Ugocsa vármegye nemessége a Perényiek után indult, s mint-hogy ezek — *Ferencz* kivételével — katolikusok és királypártiak voltak, a kisebb birtokosok is távol tartották magukat a nemzeti ügytől, és csupán azok csatlakoztak a bujdosókhoz, a kik a Wesselényi-összeesküvés fölfedezése után jószágukat veszítették. De nem is igen mertek rezgelődni, mert egyfelől a szathmári németek, másfelől *Báthory Zsófia* özvegy fejedelemasszony zsoldosai tüstént a nyakukon termettek, és két tűz közé szorították őket.

Sehogyssem tetszett a bujdosóknak, a kik *Ibrányi Ádám* vezérlete alatt már 1672-ben fölverték *Nagy-Szóllóst*, és kirabolták a ferenczrendű barátok kolostorát, de a Perényiek úgy látszik, ideje korán elmenekültek, es mint említettük, csak az egy *Ferencz* állott hozzájuk. Pedig örömet megvetették volna lábukat Ugocsában, jól tudván, hogy a Tisza völgyében *Huszt* várának oltalma alatt biztos menedéket találhatnak. Mert *Nyaláb várat* már 1671-ben elhányatta az udvar Munkács távol volt, s míg a szathmári németek átkeltek a Tiszán, addig ők könnyű szerrel elmenekülhettek Máramarosba, Apaffy fejedelem védő szárnyai alá.

Majos Ferencz és Szücs János tehát összetanakohtak, és elha-

¹⁾ U. o. 17. 1.

tározták, hogy a Perényieket hatalmukba kerítik, gondolván, hogy annak utánna könnyen fognak majd boldogulni a vármegyével. *Szászfalunál* 1674 július 1-én átköltözködtek a Tiszán, és a hadakat két részre osztották: Szücs János *Szóllós*, Majos pedig *Nyaláb* felé indult.

Perényi Gábor, a főispán, a ki úgy látszik, sejtette, hogy valami készül ellene, mert a szathmári parancsnoktól már előbb szálást kért a várban, sikertelenül — épen déli álmából kelvén föl, az istállója felé sétálgatott, mikor Szücs kapitány hirtelen, váratlan, elébe toppant. «Köszöntvén, s kezét fogván, mindgyárt megkapta, s megkötöztetvén mások kezébe adta. Maga felmenvén az házban, mindenben praedát hánt, minden lovait elvitte, az asszonyt is maga gunyájában hadta, s egy rossz lovat csapott vissza neki»...

Egy csapat, a város másik végére kerülvén, *Perényi Istvánt* akarta fölverni, a ki azonban még ideje korán megsajdítván a dolgot, «*mingyárt a búzában futván, a mint beszélik egy ingben, lábra valóban, s hajadon fővel elbujt, elszaladt, sehol föl nem találták, noha eleget nyomozták s tapogatták az búzát.*» Ez alkalommal Vay Ábrahámot is kézre kerítették, a kit azonban az édes anyja «sok istenkedése» után megváltott.

Az alatt Majos Ferencz *Nyaláb* alatt *Ferényi János* és *Pál* úrfiakat verte föl. Pál szerencsésen elmenekült, de *Jánost* elfogták és *Szóllósre* vitték, honnan kerülő úton, nehogy valami német haddal találkozzanak, elindultak a két rab úrral *Bánya* felé.

Tyukody János, szathmári jezsuita 1674 július 3-án tudósítja a távollévő *Károlyi Lászlót* az eseményekről, irván, hogy a *keserves asszony*, *Perényi Gáborné*, eleget törekedik ura szabadulásában, és tölle is tanácsot kér, de nem látja módját «valameddig el nem válik ez a dolog, vagy fegyver, vagy békesség által, mert ez az ellenség sem *Erdély fejedelmétől*, sem *töröktől* nem akar függeni».¹⁾ Azt sem hiszi, hogy a bujdosók saját jószántukból elbocsátanak a rab urakat, ha mindjárt *Ugocsa* és *Bereg vármegye* jár is közbe éretük, mint főispánokért. Különben *Báthory Zsófia* nagyon pártolja a Perényieket, és számos hadat küldött *Máramaros vármegyére* stb.

De küldhetett már. Majosék nagy diadallal és gazdag zsák-

¹⁾ Gróf *Károlyi* oklevéltár IV. k. 503.

mánynyal tértek vissza bujdosó társaikhoz, s a főgeneralisnak volt esze, hogy sarcz nélkül el ne bocsássa a rab urakat. Bizonyára megpróbálták őket előbb magukhoz csatolni, de sikertelenül, mert minden áron szabadulni akartak, különösen Perényi János, a ki a szerelmes ember egész türelmetlenségével vágott hazafelé. — Mert már akkor félig-meddig mátkája volt *Károlyi Krisztinának*, a kit atyja, Károlyi László Szathmár vármegyei főispán, felesége halála után *Munkácsra*, Báthory Zsófia gondviselése alá küldött.

Wesselényi Pál azonban csak úgy *parolára* nem volt hajlandó a két Perényit kibocsátani a fogságból, hogy sarczokat megszerezzenek, hanem rendes hadi szokás szerint kezest követelt. Akadt is csakhamar az atyafiak között egy jó lelkű sógor, a sánta *Barkóczy Sándor*, a ki — úgy látszik maga is a bujdosók rabja — kezeséget vállalt értük, meg se gondolván, hogy annyi sok baja és kellemetlensége származik még a dologból. — Mert a Perényiek csak azt várták, hogy egyszer kiszabaduljanak, s bizony nem nagyon törték magukat, hogy jámbor sógorukat föloldoztassák a kezeség alól. «Hadd üljön ott helyettünk — gondolták magukban, úgy is rá ér a dolga felől» — és egészen megfélekedtek a sarcz beküldéséről. — Az istenadta Barkóczy — 1674 október 6-án már nagy idő óta szenvedhette a rabságot ártatlanul, mert türelme tökéletesen elfogyott, és úgy ráirt *Perényi Gáborra*, hogy nem igen tette az ablakba a levelet. Hisz' ha egy közönséges lovas katonáért lett volna is kezes, a kinek hátán vagyon a háza, az is több hálátossággal fizett volna, mint sógora. De meg fogja banni rövid időn, s a mi becstelenség esik rajta, egyedül magának tulajdonítsa stb. stb.

Perényi János hamarább megemberelte magát, úgy látszik sarczát sem szabták oly magasra, mint az öreg úrét, legalább is Barkóczy 1700 forintot emleget, melyből «*tíz pénz engedelem sem léssen*». Hát ennek bizony könnyen szerét tehette, még jószágát se kellett érette elzalogosítani, még is csak az esztendő vége felé küldötte be a generalisnak. — De hát még ebben Barkóczy Sándornak kevés öröme telhetett, mert tökéletesen egyre ment, hogy egy emberért vagy kettőért raboskodik e tovább? — Perényi Gábor pedig csak nem akart — vagy nem tudott — gondoskodni a váltásdíja felől, holott a Barkóczyak Ferencz és *Istrán*, a híres la-

bancz, — szintén sürgették, hogy szabadítsa ki már Sándort, «*sok üdöktől fogván való megunt rabságából.*»

Wesselényi Pált mód nélkül bosszantotta a dolog, ennek azonban nem a Perényiek, hanem a szegény Barkóczy itta meg a levét. Mert időközben a *labanczok* több főembert elfogtak a bujdosók közül, s a generalis most már nem elégedett meg a sarczczal, hanem Barkóczy szabadulásáért *Dayka Istvánt, Farkas Lászlót* és *Zákány Istvánt* követelte. Végre is csak az 1675-ik év derekán nyerte vissza szabadságát, még pedig úgy, hogy Perényi Gábor sarczát az utolsó fillérig neki kellett letenni, — a mint ezt Teleki Mihály levele bizonyítja.

Hát ilyesmi bizony gyakran megtörtént abban az időben, és szó sincs róla, hogy Perényire valami homályt vetne. Nem tehetett róla a jó úr, hogy *Szücs János* annyi erő «*marhát*» sem hagyott szőlősi tárházában, hogy a sarcz kiteljek belőle. — Jóságot zálogosítani pedig nem olyan könnyű dolog volt akkor, mikor magyar, német és horvát hadak versenyt pusztították a vármegyét, és kiélték, semmivé tették évről évre a föld termését. — Különben is nyugodtak lehetünk abban, hogy behajtotta rajta azt a pénzt Barkóczy Sándor, a kamatok kamatjával együtt.¹⁾

Kassa, 1673 jún. 16. Cobb Frigyes Farkas cs. generális nyílt parancsa a bujdosó magyarok ellen.

Comes Wolfgangus Fridericus Cob, Liber Baro a Neuding, dominus hæreditarius ex Schollendorff etc. Sacrat. Cæs. Regiæque Majestatis Camerarius, consiliarius aulæ bellicus, Generalis Campi Mareschalli locumtenens constitutus colonnellus, Civitatis Viennensis supremus commendans, nec non partium Regni Hungariæ Superioris Supremus Commendans generalis.

Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelemnek rendiben. Mivel sok kárvallott hozzám folyamodott becsületes embereknek relatiojokból és másunnan is bizonyosan esék értésemre,

¹⁾ Az alább közlendő levelek, az első kivételével mind a báró Perényi család nagyszőlősi levéltárában őriztetnek.

hogy az istentelen, hiti szegett, hazája vesztét, ország pusztítását, nemzetének vérét szomjuhozó, sem isten, sem világ törvényével nem gondoló, minden gonoszságnak elkövetésére *az ördögnek ingerléséből* teremkedő, és pogányok kegyetlenségét felülhaladó dühösséggel saját maga igaz véreben fertéztető, utóljára maga veszedelmét kereső nyilvánvaló pártos rebelliseknek átkozott feltámadásával, sok más hozzájuk hasonló és egyaránsu hajóban evedző, alá s feljáró, imitt amott lappangó, széllél lézengő, utakat álló, és *az megzöldült erdőknek s völgyeknek alkalmatosságával* minden istentelenségre és gonoszságra való hatalmat magoknak szabadon tulajdonító *latrok és tolvajok* feltámadván, ennek az földnek lakosit s kegyelmes urunk ő felsége igaz híveit, eskütt ellenségeképen edgyütt az nyilván való rebellisekkel kegyetlenül üldözik, lakóhelyüket tolvajul felverik, feldulják, minden javait felprédálják, és ha személyekben kaphatják, minden személyválogatás nélkül sok különböző kínokkal sanyargatják, és utóljára életétől is megfosztják, magát, feleségét, gyermekeit istentelenül felmészárolván, úgy anynyira, hogy sem szokott lakóhelyekben, sem residentiájokban, sem utazásokban csak egy fertály mértföldnyire is . . . bátorságosok nem lehetvén, az olyanok miatt semmi békességes megmaradást magoknak nem ígérhetnek.

Annak okáért az olyan istentelen, lator, hazafiait üldöző, szegénységet pusztító pártos tolvajoknak vakmerőségeket kegyelmes urunk ő felsége szent intentiója szerént minden tehetséggel megzaboláznom, és az országból kiirtanom, és az ő felsége igaz híveinek békességes, csendes megmaradását szerzenem kívánván, minden rendbelieknek, úgymint fő, nemes és paraszt renden levőknek, városi és falusi bíráknak, hadnagyoknak és akármely néven neveztetett tiszteteknek és lakosoknak, kegyelmes urunk ő felsége igaz híveinek, főgeneralisi autoritásom szerént akarám tudtára adnom, és az kiknek illik, hagynom és parancsolnom, sőt kegyelmes urunk ő felsége igaz hiveségére kénszerítenem, hogy az olyan lator, prädáló, pártos tolvajokra illendő serény vigyázással lévén, valahol híreket hallják, maga mellé vévén az helynek és környül való faluknak lakosit, feltámadgyanak, ellenek fegyvert fogjanak, ölják, vágják, a megfogottakat pedig ide Cassára kezemhez, avagy ha az nem lehetne, közelebb való végbeli kapitányhoz, avagy pedig

nemes vármegye ispánya kezéhez hozzák, szabad nyereséget engedvén, valamit az olyan tolvajoktól nyerhetnek.

Holott pedig az latroknak sokasága miatt egy falu avagy város velek nem bírhatna, megtudván hol léteket minden késedelem nélkül azon vármegyebeli vicze ispánnak avagy közelebb levő szolgabírónak és nemes vármegye arra rendeltetett tiszteinek azonnal hírré tegyék, oly fegyveres készülettel lévén mindenütt az városok, nemes és nemtelen faluk lakosi, hogy mihelyt valamely faluban avagy városban harangoknak félre való verését hallják, nagy gyorsasággal, fegyveres kézzel oda siessenek és ellenségképen az olyan csavargó tolvajokra feltámadgyanak.

Egyébiránt, ha valamely helyben az olyan országpusztító és szegénységet fogyasztó, s ő felsége híveit zaklató latrokra fel nem támadnak, és sem az faluban, sem az városokban hírt nem adnak, vármegyéről vármegyére, processusról processusra nem üldözik, az harangot mindenütt az hol az latrok találtatnak félre nem verik, fegyvert nem fognak, *nyugodt elmével bizonyosak lehetnek, hogy sok bíró, hadnagy és tizedes minden kegyelem nélkül nyársban szárad meg*, hasonló rebelliseknek és latroknak tartván azokat az kik reájok nem támadnak, hanem inkább az által kedvezni láttatnak, szállásadással, gazdálkodással patrocínálván nekik.

Épen azért valaki ő felsége igaz hívének tartja magát, megírt . . . kegyelmes urunk ő felsége hívségére minden rendbelleket kényszeríteni, egyéb iránt *ennyi sok szép intésim* után különbet cselekedvén, ha valakit valami veszedelem követ, azt egyes egyedül magának tulajdonítsa.

Mivel pedig abban is nagy fogyatkozás vagyon, hogy az kóborlók s istentelen rebellisek tolvajul az mi nevünkkel járván, az föld népét csalogatják, hol *szendreieknek*, hol pedig *fülekieknek* és más végbelieknek mondván magokat lenni, azért arra is nagy szorgalmatos vigyázás legyen, hogy városi s falusi bírák és egyéb jószágbeli gondviselők és tisztek, akárminémű lovasok, gyalogok s akárki szolgálai legyenek, német, magyar avagy horvát, de ha helyes úti levelek nem leszen vagy generalistul, commendánsoktul vagy pedig más rendbeli tisztviselőktől, uraktól, mingyarást efféléket meg-

fogván vagy Cassára vagy közelebb való præsidiumban kötözve hozzanak.

Datum Cassoviæ die 16. junii anno 1673.

Wolfgangus Fridericus Comes *Cob*

Liber Baro de Neuding

(p. h.)

(Kihirdettetett Ugocsa vármegyének Tekeházán tartott közgyűlésén, 1673 június 26-án.)

Vásárhely, 1674 október 6. Barkóczy Sándor Perényi Gáborhoz.

Kgdnek ajánlom rabságombeli szolgálatomat, Isten minden jókkal áldgya meg kgdet.

A minapokban is írtam vala kgdnek levelet, most újjabban kelletik kgdet ez levelem által megtalálnom. Nem tudom micsoda lélektől viseltetik kgd, hogy annyira eifeledkezett a maga rabságáról, és pedig hogy engem maga helyett kezesnek hagyhatott, már a sarcza kiküldéséről emlékezetet sem tészem. Bizony egy lovas katonáért lettem volna is kezes, a kinek csak hátán szokott háza lenni, mégis ily háládatlansággal nem hiszem, hogy fizetett volna, a mint kgd most fizet. A mely kevés ideig itt kgd (nem rabságban, hanem árestomban inkább) volt, minden napok heteknek vagy holnapoknak inkább tetszettek kgdnek, mégis az én ennyi ideig való rabságomat semmiben hajtja kgd. A rabok sarczbeli kezeség állapotját nem most tanultam. Véghelyekből a pogányok keresztény atyánkfíát a sarczok meghozására bizonyos napig kibocsátván, aféle keresztény rabok közül szabad állapotomban nem egy, sem kettő volt nálam is. De még álmok is alig lehetett csendes, úgy forgatták a nekik adott napot, és hogy ha a sarczoknak szerit nem teheték is, de a napra, hogy be kelletik menniek szüntelen emlegették. De úgy látom, hogy álmában, ha jut kgdnek eszébe, de ébrenten nem sokat gondol vele. Azért még én ex super abundanti akarom kgdet ezen levelem által megtalálnom, hogy az sarczát külgye ki mentül hamarébb Biharra. Nyugodjék meg kgd benne, többször kgdet meg nem találom, ha felét a jószágomnak eladom is. De ha már magamért letöttem az sarczomat, már kgdert

és a kgd öcsceéért nem raboskodom sokáig, ha lehet. De ha én teszem le az kgdtek sarczát, bizony hiszem, Isten ő szent felségét, hogy kgd öcscestül meg fogja bálni, és mikor Isten kegyelmességéből én szabadon leszek, akkor fog kgdtek raboskodni. Meg se gondolja kgtek, hogy mostani kgdért való költségimért és súlyos rabságomért kgdnek ne kellessék megfizetni. Hogy ha ezen levelemre kgd ki nem küldi a sarczát, kdnek akár ki mit szóljon arra ne vigyázzon, tudja kgd, hogy én kgdért ülök itt, ha én kgdnek nem írnék is, arra vinné kgdet a jó lelki ismeret, hogy mennél hamarább kiküldené a sarczát, és Perényi Jánost is intené, hogy ő kgylme is kiküldené. Azért lássa kgd mit cselekszik, a mi becstelenség kgdnen oda ki fog esni (a melyet nem is hiszem, hogy elkerüljön, ha most mindgyárást a sarczát ki nem fogja küldeni), magának köszönnye. Bizony kgdül senki el nem fogja venni, ha kgd a sarczát ki akarja küldeni, vagy ha nem is ezen levelem præsentáló becsületes katonát nemzetes *Szenchy György* uramat azért küldtem le kgdhez, hogy adgyon bizonyos választ ezen levelemre. Ha a pénzt Somlyóig kihozatja kgd, csak idején találja meg az urakat ő kgylmekeket levele által, az onnan ide való bátorságosabb elhozatásban találnak ő kgylmekeket módot. A mely emberséges embert kgd az sarczával kiküld, a sarczánál pénzt többet adgyon kezéhez, azért, hogy ha a sarczabeli pénzből kivetnek is, azért újabb bajom ne legyen, hanem fizethessen meg az kgd embere. — Mihelyt ezen levelemre válaszom jó, mindjárt ki fogok oda kiküldeni (igy). Ezek után Istennek ajánlom kgdet. Datum in Vásárhely die 6-a octobris anno 1674.

kdért raboskodó rabfia szolgál

Barkóczy Sándor. s. k.

Kivül: Spectabili ac Magnifico D. D. Gabrieli de Pereny (tit) domino et patri observandissimo.

Gese, 1674 okt. 26. Barkóczy Sándor a Perényi János sarczát hozó követekhez.

Kgteknek mint nékem jó akaró uraméknak ajánlom rabságombeli kész szolgálatomat, Isten minden jókkal áldgya meg kteket.

A kgtek 6. præsentis Somlyóruul írt levelét, mind pedig Pe-

rényi János sógor uramnak 13. praesentis Véczről írt leveleit tegnap megadák, melyekből értem, hogy az ő kglme sarcza Somlyón volna. Én láttya Isten csodálkozom az ő kglme dolgán mind pedig az kgtékén, hogy rab dolgában járván kgték, még is ktek akar praescribálni generalis uramnak ő kgymének a pénzfelvétel dolgából, hogy Somlyóra küldvén ő kglme, kgték ott kézben adja az ő kglme sarczát. Hiszem ha Perényi János sógor uramért én kezes nem lettem volna, valahol itt e tájon lett volna ő kglme fogva, oda kellett volna kgtéknek az ő kglme sarczát hozni, így már az mennyibe ő kglméért is raboskodom, a hol én vagvok (ha generalis uram ő kglme úgy kívánná) ide tartoznék kgték a Perényi János uram sarczát hozni. Mégis generalis uram ő kglme nem kívánván kgtéket ide fárasztani, úgy írtam vala kgtéknek *Telegdrül*, hogy Margitára hozzák a sarczot, de azon levelemre (noha kgték kezébe adták a levelet) még válaszem nem jött, azért újobban most kellek kgtéknek írnom, kgték elméje ott ne járjon, hogy *Somlyón* vétesse generalis uram ő kglme a pénzt fel, mert az bizony nem lesz, hanem kteket kérem, már tovább ne halogassa a sarcz kihozását, hanem e jövő héten minden bizonnal, olykor legyen kgték *Tótiba*, hogy generalis uramat és engemet tudósítván kgték, e jövő héten Tótiba a pénzfelvételre reá küldhesse innen becsületes szolgálát generalis uram, akkor én is azon becsületes emberektől a Perényi János uram obligatoriáját elküldöm kgtéknek.

Bizonnal írom kgtéknek, csodálkozom a kgték ennyi ideig Somlyón hiába való temporisásán (így), eddig ide ki a sarczot is letévén, békével visszatérhetett volna kgték. Kgték úgy gondolkoznak, hogy ha ebben az esztendőben mind Somlyón lesz is kgték a sarczczal, de arra innen reá nem mennek, *illetlen volna rab után járni*, kgték maga megítélheti, . . . pedig Perényi János sógor uramért a sarcz le nem tétetődik, addig szabad embernek magát ne tartsa; azt pedig ne gondolja ő kglme, se pedig kgték, hogy ha énnekem kellek is ő kglméért a sarczot letennem, akkor csak megér kgték engem avval a pénzzel, mert ha én magam jószágát kéntelenítettven el adnom az ő kglme sarczáért kellene megfizetnem, meg sem gondolja ő kglme, se kgték, hogy ahhoz a pénzhez hozzá nyulnék, hanem sanyarúságomat és költségemet is megkeresném. Azért kteket még is szeretettel kérem, Perényi János sógor uramnak már

kgtek tovább bajt ne szerezzen, és kárt szán-szándékból ne tégyen, már az ő kglme sarcza készen lévén a kgtek kezénél Somlyón, mentül hamarább elhozni Tótiba ne sajnálja, mert ha különben cselekszik kgtek (melyet nem reménlek) csak annyi, mintha ki nem hozta volna kgtek a sarczot, és mintha szerit nem tette volna sógor uram a sarczának.

Ő kglme ifjú legény lévén, a rabi dologhoz nem igen ért, most is a rabságot alig kóstolta volt meg, kgtek is úgy veszem eszembe, nem igen expertus az ilyen dologba, annyi idő alatt magok közül nem jühetett kgtekben ide. Egy szegény rab az előtt való időkebe Egerből vagy Váradról kezességen kibocsáttatván (a melynek pedig csak hátán volt háza) mégis oly szorgalmatos gongya volt a kezessire, hogy ha a napra meg nem szerezhette a sarczát, a nap előtt beküldte postáját, úgy kért több napot. De még ide ezkoráig az urakhoz ő kglmekhez, és én hozzám senki nem jött kgktül. Azért ha az elmúlt is, de most már a sarcz kihozást el ne halaszsa kgtek, im újobban írtam kapitány uramnak, hogy ktek mellé kísézőket ne sajnáljon ő kglme rendeltetni Tótiig.

Ezek után Istennek ajánlom kgteket. Datum in Gese die 26. oktoberis anno 1674.

kgteknek rab jó akarója

Barkóczy Sándor s. k.

P. S. E jüvő Csütörtökön, úgy mint prima novembris országos sokadalom lészen Margitán, annak alkalmatosságával is elhozhatja kgtek a sarczot. Azért kgteket még is kérem és kereszténységére kényszerítem, a Perényi János uram sarcza kihozását tovább ne halogassa, hanem minden bizonnyal akkor kijöven kgtek Margitára, onnét Tótiba hozhassa a sarczot. Minden bizonnyal generalis uram ő kglme a Perényi János uram sarcza felvételére becsületes szolgálait fogja küldeni 1-én novembris Tótiba, hogy kgtek az ő kglme becsületes szolgálainak kezében adván az *ezer hétszáz forintot*, . . . való kezesség alól szabadulhassak fel. A Perényi János . . . obligatoriáját azon becsületes emberektül megküldöm. A pénz felől pedig kgtek úgy gondolkoznék, a mint az előtt is megírtam . . . hogy az *ezer hétszáz frtból* csak tíz pénz engedelem sem lészen, az is pedig jó folyó pénz legyen, a mint a kötés levél tartja, másként el nem veszik.

Kívül: Nemzetes vitézlő Pálfi Boldizsár és Tornoyosi András, Perény János sógor uram Somlyóra sarczát kihozó rendelt embe-
reinek, nékem jó akaró uraimnak ő kglmeknek adassék.

(Eredetije vízfoltoktól rongált állapotban.)

Harsány, 1674 nov. 11. Wesselényi Pál Perényi Jánoshoz.

Sok jókkal áldgya Isten kgdet.

Majos Ferencz uram tudósításából értem, hogy kgd mind lovait és szolgálit elvitte magával. Bezzeg öcsém uram én nem úgy oktatám kgdet, hogy azt cselekedgye, s kgd is akkor, hogy el ment, nem ezt fogadá. És noha kgd már szabadon jár, mindazonáltal kgd tovább való securitásának nagy része még hátra vagyon. Kgd azért mindeneket jól meggondoljon s cselekedgyék rendesen, s avval újítsa meg mostani cselekedeteit, hogy az szolgálát fogassa meg s adgya az úr Kemény Simon uram kezéhez. Nekem úgy hiszem kezemben küldi ő klme a legént, s az lovakkal is hasonlóképen cselekedgyék, és adgya az úr kezéhez kgd. Az ki kgdnek jó akarója s atyafia, nem hiszem ennél különbet javalljon kgdnek, mert bizony rendetlen dolgot cselekedett kgd, kit ha meg nem orvosol, hidgye el sok kárral fog bekötni kgd.

Ezek után Isten tarcsa meg kgdet. Datum in Harsány 11. novembris 1674.

Kdnek jó akaró atyafia s jóakarója

P. S.

Wesselényi Pál s. k.

Az urnak Kemény Simon uramnak kgd. által ajánlom szolgálatomat. Megvallom nem hittem volna az ő kgylme atyafiságához ezt az mit ír ide felölem az atyafiaknak, de kiváltképen *Kóháry* (?) uramnak, az kiben épen *pogánnak* ír ő kgylme. Kit ha ő kgylme tagadna, megbizonyítja ő kglmek maga írása, az kit meg is tartok. Volt az ideje bizony atyafinak is jó voltam én, ő kgylnek, noha most pogánnak tart, de ezt hozza az én szerencsétlenségem mostani üdöben.

Kívül: Tekintetes és ngos Priny János uramnak, nekem jó akaró öcsém uramnak ő kglmének.

Csicsva, 1674 nov. 11. Barkóczy Ferencz Perényi Gáborhoz.

Ajánlom kgdnek szeretettel való szolgálatomat mint jó akaró bátyám uramnak, szomorú rabságából Isten szabadítván, sokáig éltesse Isten jó egészségben kgdet.

Preny Ádám sógor uramtúl ő kglmétül izentem vala kgdnek szegény rab öcsém uram kgtékért magára vállalt kezessége végett. Eddig úgy tudom sok üdöktül fogván való megunt rabságából szabadulása lött volna, ha az keresztyén atyafiságtól viseltetvén az kgték szabadulásáért az kezességet szegény öcsém uram fel nem vállalta volna. Mai napon vöttem Barkóczy István bátyám uram ő kglme levelét, melyben kér azon, hogy kgdnek írnék, ő kglme is írt volna az kezesség dolgában kgdnek. Kihez képest kgdt mint jó akaró bátyám uramat szeretettel akarám requirálnom és kérnem is, hogy az előbbeni atyafiúság és kötelesség fenn maradhasson, tudván kgd azon kezességbeli kötelességét accommodálná úgy a dolgokat és az sarcznak beküldésit, hogy szegény öcsém uram is tovább ktekért ne szenvedne rabságot és szabadulhatna. Mert a mint nekem bátyám uram ő kglme írja az rabokat immár kgték szabadulására nem kívánják, hanem csak az készpénzbeli sarczot. Nem kétlem kgd is oly szorgalmatossággal leszen ebben a dologban, hogy mi nekünk is atyafiaknak nem kellettük kgdet busítanunk, vagy más mediomot szegény öcsénk kezességeért keresnünk, elvárván ez iránt való kgd választételit.

Sokáig éltesse Isten jó egészségben kgdet. Datum in Cziczva die 11. novembris anno 1674.

szeretettel szolgáló atyafia

kgdnek

Barkóczy Ferencz s. k.

P. S. Farkas László uram igen beteges, ha meg talál halni, szegény öcsém uram szabadulása is meggátolódnék.

Kívül: Spect. ac. magn. domino Gabrieli Pereny de eadem. et Inclyn Comitatus Abaujvariensiss supremo comiti et domino et fratri mihi observandissimo etc.

Szalonta, 1675 január 7. Barkóczy Sándor Perényi Jánoshoz.

Kgdnek mint nékem jó akaró sógor uramnak ajánlom rab-ságombeli kötes szolgálatomat, Isten ő szent felsége ez új eszten-dőnek minden részeit tegye kgdnek szerencsésse és boldoggá.

Kgdet akarám ez levelem által meglátogatnom, kívánván Istentől ő szent felségétől, hogy levelem találja kgdt szerencsés órába és jó egészségbe. Csudálkozva értettem édes sógor uram, hogy kgd is a jóért gonoszszal kezd fizetni. Perényi Gábor uram-hoz eleitől fogva annyi bizodalمام nem volt mint kgdhez, azért az ő kglme dolgán, hogy velem így bánt, annyira nem csodálko-zom, de hogy kgd azért neheztel, hogy kgdnek az igazat megírtam, ez iránt méltatlan haragja van kgdnek reám, és méltán mondha-tom én, hogy *vert viszen verellent*.

Meg kellene kgdnek gondolni, hogy ha én Perényi Gábor uramért ennyi ideig raboskodtam és raboskodom is, kgd is hasonló-képen raboskodnék most is velem edgyütt a Perényi Gábor uram kezességeért, ha én kgd iránt való Perény Gábor uramért való ke-zességet magam el nem bontottam volna a *csatári gyűléskor*, holott pedig kgd nem is kért volt reá. Azért édes sógor kérlek az Istenre s jó szerencsédre, a jóért gonoszszal ne fizessen kgd is, hanem a mint kgd együtt raboskodván velem, sokszor ígérte hozzám atyafi-ságos jó akarattyát, most módgya lévén kgdnek benne, re ipsa mutassa meg, és minthogy Isten ő szent felsége már a Petheó úr-fiakat ő kglmeket megszabadította, avval is az én szabadulásom megátlódott és különben már semmiképen szabadulnom nem lehet, hanem ha *Farkas László, Zákány István és Dajka István* ura-mékat megszabadétom. Mostani boldogtalan időbe feleségemnek módgya nincs benne, hogy szabadulásomban fáradozván ide s tova járhasson, minek okáért kgdt kérem édes sógor uram, ha úgy fog kívántatni, *Cassára* az én szabadulásom végett el menni ne saj-nálja, és Dajka és Zakány István uramékat számomra sollicitálni ne neheztelje. Isten éltetvén és megszabadítván, meg igyekezem kgdnek hozzám mutatandó jó akarattyát szolgálnom. Forgách András sógor uramnak kgd által ajánlom rabi kész szolgálatomat,

ügy sógor uramnak is közönségesen. Ezek után Istennek ajánlom
kgdnek. Datum in Szalonta die 7. januaris anno 1675.

kgdnek rab jó akaró szolgája és sógora
Barkóczy Sándor s. k.

Kivül: *Spectabili ac magnifico Domino domino Joanni de Pereny etc. domino et affini observandissimo.*

Sziget, 1675 martius 12. Máramaros vármegye rendei Perényi Jánoshoz.

Spectabilis ac magnifice Domine vicine et frater nobis obser-
vandissime.

Servitiorum nostrorum paratissimam commendationem Nsgd levelét böcsülettel vettük, melyben detegálja *Majos Ferencz* miatt mind maga személyében Nsgd s mind jószágában miképen offendáltatott s károsítottatott volna meg, és hogy *Majos Ferencz* máramarosi nemes ember lévén, orvosolnók meg ebbeli Nsgd megkárosítottatását. Mivel azért *Majos Ferencznek* itt magának semmije nincs, hanem az mi vagyon az feleségének édes attyáról álló jószága, más az mivel *Majos Ferencz* innét kiállott s ez hazának sem fő rendeitől, sem mitőlünk nem dependeál, Nsgd megítélheti mi miképen orvosolhattuk Nsgd jobbágyi megkárosítottatását. Egyébiránt mi Nsgdnak az szomszédságban Nsgdnak kedveskedni és szolgálni nagy örömet igyekezünk. In reliquo etc. Datum ex generali congregationis nostrae die 12. mensis martii 1675 in oppido Szigeth celebrata.

Spect. ac. magn. D. V.

Vicini, fratres et servitores paratissimi
Universitas Dominorum Magna-
tum et Nobilium Cottus
Máramaros.

Kivül: *Spect. ac magn. domino Joanni de Pereny J. Cottus Abaujvariensis perpetuo Comiti etc. domino fratri et vicino nobis observandissimo.*

Sz. Péter 1675 sept. 17. Teleki Mihály Perényi Gáborhoz.

Ajánlom kgdnek köteles szolgálatomat.

Kgd levelét becsülettel vöttem, írását kgdnek értem. Barkóczy Sándor uram kiért szenvedett, azt maga tudgya. Az mi penig az száz forint dolgát illeti, az fog a lenni, a mely száz forintot én az kgd sarczában ígertem volt, hogy megsegítem kgdet. A felől írtam volt oda ki, hogy váraokozának míg megküldhetem, de az mint értem, azt is megvötték Barkóczy Sándor uramon. *Ez mind az Vesselényi Pál uram garázda szerző esztől van*, de Isten Barkóczy Sándor uramot behozván, vagy én ő kglmét közelb érvén, én ő kglmét arról a száz frtrul contentálom, az fog azért édes sógor az a száz forint lenni. Isten éltesse kgdet. Szent Péter 17. septembris. Anno 1675.

Kgd köteles szolgálja
Teleki Mihály s. k.

Kívül: *Tekintetes és nsgos Perényi Gábor uramnak, nekem jó akaró sógor uramnak adassék.*

Perényi Gábor a következő év elején már meghalt ¹⁾ és Leopold 1676 június 17-én kelt oklevelével az Ugocsa vármegyei főispánságot Perényi Jánosnak adományozta, dicsérvén annak hűségét és állhatatosságát, melyért az «*arczátlan rebelliseknél*» súlyos fogságot is szenvedett. — Így tudatott be a jámbor Barkóczy szenvedése ő az érdeméül.

A bujdosók ezután is be be csaptak Ugocsa vármegyébe, de állandó fészket csak jóval később, Thököly Imre derék támadása idejében verhettek ott maguknak. Az 1677-ik év nyarán Wesselényi Pál generalis a Kende Gábor hadához tartozó *Vass Márton* a németek felé küldötte, hogy «*nyelvet fogván*», szándékukat megérthesse. — Márton uram azonban átkelvén a Tiszán, egyenesen Szöllőstre

¹⁾ Mikor a bujdosók 1677 július 18-án Teleki Mihályt fejknek választották, az erről szóló hitlevél aláírói között «*Priny Gábor*» nevét is ott találjuk (*Deák Farkas id. m. 57. l.*); ez azonban csak a másoló hibája lehet, mert Perényi már akkor nem élt, és voltaképen «*Sziny Gábor*»-nak kellene ott állani.

ütött, s a többek között *Perényi Ádámot* is elfogta. — A generalis úggy látszik nem haragudott érte, s csak nagy summán és kezességen bocsátotta el a német párti főurat. De Apaffy fejedelem megértvén a dolgot, szörnyen megbosszankodott és kemény parancsolatot küldött Wesselényire, hogy Perényi Ádám sarczát engedje el, és se neki, se kezeseinek kárt ne okozzon, mert máskülönben «*kegyelmed jószága birodalmunkban lévén, ha kgd kárával kén-
tenítettnének ezen dolognak megorvoslásához nyulni, magának tulaj-
donítsa kgd.*»¹⁾

Már akkor jó Pál urnak kifelé állott a szekere rúdja és versenytársa a későbbi híres «*kurucz király*» csakhamar egészen leszorította őt a cselekvés teréről.

Dr. KOMÁROMY ANDRÁS.

¹⁾ A bujdosók levéltára. 165. l.